

Małgorzata Karwowska

Wstęp

Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy.
Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji nr 3, 7-9

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wstęp

Problematyka niepełnosprawności w ostatnich latach rozpatrywana jest w różnych kontekstach. Coraz częściej podejmowane są przez badaczy pomijane i przemilczane dotąd kwestie autonomii, podmiotowości, seksualności i inkluzji osób niepełnosprawnych w normalne środowiska społeczne. Tak szeroko eksplorowana problematyka ma swoje uzasadnienie w tym, iż „Osoby niepełnosprawne są nieodłączną częścią każdego społeczeństwa. Jednak znacznie częściej niż osoby w pełni sprawne muszą się borykać z trudnościami i przeszkodami życia codziennego” (Olszak-Krzyżanowska, 2005, s. 62). Współczesny świat jest coraz bardziej świadomy swej odpowiedzialności za los ludzi niepełnosprawnych i ich rodzin.

Pomimo dynamicznie rozwijającej się idei integracji i podejmowanych akcji popularyzujących wiedzę o osobach niepełnosprawnych, nadal jeszcze w wielu kręgach społecznych dominuje stereotyp myślenia segregujący ludzi na „normalnych” i „nienormalnych”. Takie klasyfikowanie powoduje, że w niektórych obiegowych opiniach społecznych nadal utrzymuje się tendencja do przekonania, iż takim osobom należy współczuć, wyręczać, litować się nad nimi, kontrolować lub nawet izolować. Takie podejście do osoby niepełnosprawnej odbiera jej szansę na normalne życie rodzinne, społeczne, intymne, osobiste i zawodowe a tym samym przyznaje jej pozycję nieuprzywilejowaną (Karwowska, 2007).

Faktem jest, że każdy rodzaj niepełnosprawności w mniejszym lub większym stopniu utrudnia rozwój dziecka, lecz należy podkreślić to z całą stanowczością, iż nie czyni go niemożliwym. Dziecko, którego odmienność jest widoczna (np. z porażeniem mózgowym, niepełnosprawnością fizyczną, sensoryczną) lub niewidoczna (np. z lekkim upośledzeniem umysłowym) ma takie samo prawo do rozwoju, jak wszystkie dzieci i należy mu zapewnić warunki do realizacji tego prawa. W sukurs idą coraz to bardziej efektywne metody pracy rehabilitacyjno-terapeutycznej, które jeśli stosowane są wcześnie i systematycznie w dużym stopniu pozwalają na niwelację skutków niepełnosprawności.

Dziecko z niepełnosprawnością to nie tylko dorastanie z pewnymi ograniczeniami. Sytuacja niepełnosprawnego dziecka, spleciona jest ściśle z sytuacją rodziny, w której panować mogą sprzyjające, bądź niesprzyjające warunki do

rozwoju osobowości. Każdy rodzaj niepełnosprawności stanowi jednak dla rodziny sytuację trudną i o specyficznym zabarwieniu emocjonalnym. Można więc powiedzieć, że wychowanie wiąże się z odpowiedzialnością rodziców za los dziecka. Nie wystarczy jednak samo poczucie odpowiedzialności członków rodziny, by system wzajemnego wsparcia funkcjonował należycie. Okazuje się także, że brak motywacji emocjonalnej znacznie osłabia zdolność do empatii wobec dziecka potrzebującego pomocy oraz skłonność do spolegliwości i wyrzeczeń na jego rzecz (Wojciechowski, 2007, s. 86).

Dziecko niepełnosprawne wprowadza rewolucyjne zmiany w swojej rodzinie: w psychice każdego z jej członków, w relacjach między nimi, w funkcjonowaniu społecznym rodziny, jej sytuacji materialnej. Problemem jest nie tylko choroba dziecka, ale i nowa, złożona sytuacja rodziny. Rodzice, rodzeństwo, bliźsi i dalsi krewni są zmuszeni do zmiany sposobu życia, swoich postaw i zachowań. Te nowe dylematy całego systemu rodziny są nie mniej ważne niż problemy niepełnosprawnego dziecka. Istniejący sposób funkcjonowania systemu musi ulec więc przekształceniu, by wychować upośledzone dziecko i ocalić rodzinę. „Szczęśliwe w rodzinie i mające w niej swoje miejsce może być tylko takie dziecko, które jest wychowane w integracji z wszystkimi jej członkami” (Borzyszkowska, 1986, s. 292). Dziecko niepełnosprawne powinno być wychowywane w rodzinie pełnej. To właśnie ono powinno zbliżać członków rodziny do siebie. Członkowie chcąc pomóc dziecku niepełnosprawnemu i wesprzeć je w trudach codziennego życia powinni trzymać się razem. Bardzo ważnym czynnikiem jest stosunek rodziców do dziecka niepełnosprawnego (Borzyszkowska, 1986, s. 293). To właśnie stosunek rodziców jest tym, co wpływa na wyobrażenie dziecka o sobie samym i na jego samoocenę. Ważne zatem jest, aby w rodzinie w której znajduje się właśnie dziecko niepełnosprawne dążyć do integracji wychowania.

W prezentowanej publikacji znajdują się treści podejmujące różne aspekty i problemy życia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin. „Przedstawiony materiał zawiera zróżnicowane treści od refleksji ogólnych Autorów w oparciu o stereotypowe sądy poprzez różne wskaźniki sytuacji pojawienia się dziecka niepełnosprawnego w rodzinie po to, aby dziecko niepełnosprawne zostało wprowadzone w obszar równości społecznej do skrupulatnej prezentacji zagadnień etiologii i naprawy, poprzez rzeczową spokojną analizę problemu towarzyszącą gruntownemu badaniu, diagnozie i pomocy medycznej normowanej ideą zasadności pomocy każdemu; dużą motywacją celami pedagogicznymi i etycznymi równości osób, o niezwykle ważnej dla środowiska medycznego wartości wyjścia poza diagnozę stygmatyzującą” (z recenzji Profesora Andrzeja Wojciechowskiego).

Mamy świadomość, iż podjęte w niniejszej publikacji kwestie poruszają tylko wybrane problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin i na pewno nie oddają w pełni złożoności tematu, jednak mogą one okazać się przydatne do lepszego

zrozumienia trudności, z jakimi borykają się nie tylko osoby niepełnosprawne, ale przede wszystkim ich rodziny. Praca przeznaczona jest dla wszystkich osób zainteresowanych szeroko rozumianą problematyką niepełnosprawności zarówno teoretyków, jak i praktyków.

Małgorzata Karwowska

Bibliografia

- Borzyszkowska, H. (1986). Integrujące wychowanie jednostek upośledzonych umysłowo w środowisku rodzinnym. [w:] *Człowiek niepełnosprawny w społeczeństwie*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem.
- Karwowska, M. (2007). Rola rodziny w normalizowaniu sytuacji społecznej dzieci niepełnosprawnych intelektualnie. [w:] T. Sołtysiak (red.) *Zaburzenia i zagrożenia we współczesnych rodzinach polskich*. Włocławek: Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna.
- Olszak-Krzyżanowska, B. (2005). Świat wartości i sens życia niepełnosprawnych studentów zielonogórskich. [w:] H. Ochonczenko, G. Miłkowska *Osoba niepełnosprawna w społeczności akademickiej*. Kraków: Impuls.
- Wojciechowski F., (2007). *Niepełnosprawność, rodzina, dorastanie*, Warszawa: Żak.